

Obiectivele-cadru și cele de referință ale cursului de *Artă textilă* semnaleză prioritatea inițierii studentului în teoria limbajului plastic. Este esențială descoperirea posibilităților noi de studiere și aplicare a elementelor limbajului plastic în sensul declanșării creativității studenților. În acest scop, în cadrul cursului de artă textilă, vom examina necesitatea studierii *limbajului plastic*, sinteza *formelor* creative în contextul determinării esențiale a *conținuturilor* în procesul dezvoltării creativității artistice la studenți.

Bibliografie

1. Arbuz-Spatari, O., Dezvoltarea creativității artistice la studenți în cadrul cursului de artă textilă: ghid metodologic/Arbuz-Spatari O., Simac A., Garomond Studio, 2012.
2. Chevalier, J., Gheerbrant, A., Dicționar de simboluri, vol. I, II, III, Artemis, București, 1994.
3. Dunăre, N., Ornamentica tradițională comparată, Meridiane, București, 1979.

SIMBOLISTICA CULORILOR ȘI FORMELOR BIJUTERIILOR PRIN PRISMA ASPECTELOR ARTISTICE

Veronica RĂILEANU, dr., conf. univ.

Summary

As is well known, designers are those artisans who would predict certain predilections for the ornamental costume in a period of time, dictating largely the jewelers fashion, the shape, the color of the stones and the precious metal used. Knowing the symbolism of colors and forms is a fundamental condition in the process of creating jewels because the choice of adornment takes place according to several criteria, often at an unconscious, intuitive level, according to beliefs or rituals, which must be kept in mind by designer in the process of creating a new jewelry.

După cum este cunoscut, designerii sunt acei meșteri care ar prognoza anumite predilecții pentru portul podoabelor într-o perioadă de timp, ei „dictând”, în mare măsură, moda bijuteriilor,

forma, culoarea pietrelor și a metalului prețios utilizat. Cunoașterea simbolisticii culorilor și formelor constituie o condiție fundamentală în procesul de creare a bijuteriilor, din motiv că alegerea unei podoabe are loc în funcție de mai multe criterii, deseori la nivel inconștient, intuitiv, conform unor credințe sau ritualuri, de care trebuie să țină cont designerul în procesul de creare a unei bijuterii noi.

Nu poate fi stabilită cu certitudine influența culorii pietrelor prețioase sau organice asupra organismului uman. Analiza spectrală a demonstrat proprietățile înviorătoare ale culorii roșii, ea fiind una din principalele culori calde din paletă; culoarea verde se considera benefică pentru vedere, folosindu-se în acest scop smaraldul și alte pietre de nuanță verde.

Inițial, pietrele prețioase desemnau starea socială, devenind un criteriu important pentru diferențierea socială și evidențierea categoriilor sociale în toate țările lumii. Conform tratatelor medievale despre pietrele prețioase, au fost elaborate anumite reguli și sensuri simbolice acordate culorilor, descifrate la 1730 de savantul italian Giasinto Gimmo [1, p. 46]. Unii teologi erau de părerea că, culoarea pietrelor din Noul Ierusalim nu poate fi atribuită sfinților, fiind caracteristică numai lui Iisus Hristos, simbolizând fiecare câte o virtute anumită. Astfel, safirul semnifică sufletul, jaspul – plăcere, calcedonia – adevărul, smaraldul – bunătatea și caritatea, sardul roșu – jertfirea de sine, crisolitul – natura dumnezeiască, berilul – puterea supra simțurilor și afectelor, ametistul – perfecțiunea impecabilă.

Una dintre cele mai importante lucrări medievale din știința arabă, *Mînerologia* de al Biruni, aduce informații utile privind metodele de apreciere a pietrelor și podoabelor, ținând cont de criteriile coloristice. Până în secolele XV – XVI pietrele colorate erau apreciate mult mai înalt decât cele transparente și incolore. Culoarea atractivă, deopotrivă cu duritatea și transparența, servește ca indice important pentru aprecierea mineralelor. Meșterii bijutieri, atât orientali, cât și europeni, foloseau, cu precădere, pietrele frumos

colorate în combinație cu emailul și sticla colorată, fără a ține cont de prețul sau compatibilitatea lor. Prima clasificare prezintă două grupuri de pietre: cele asemănătoare rubinului și cele asemănătoare smaraldului, respectiv grupul de pietre roșii și grupul de pietre verzi. Succesiunea pietrelor roșii și verzi sau, mai bine spus, a pietrelor de nuanțe calde (galben, roșu, violet) și nuanțe reci (azuriu, albastru, verde) prezintă metoda preferată de lucru a bijutierilor medievali pentru decorarea obiectelor de artă, a hainelor și bijuteriilor. Prioritate se acorda pietrelor de culori calde, diferite nuanțe de roșu, galben, violet, iar în cazul completării șirului cu pietre de culoare verde, se obținea următoarea combinație – roșu, galben, verde, albastru.

Simbolica creștină a culorilor, în multe cazuri, determina alegerea pietrelor de anumite culori pentru decorarea inventarului bisericesc și veșmintelor preoțești, fiind cunoscută următoarea semnificație a celor cinci culori canonice (alb, roșu, verde, violet, negru) [2, p. 310]:

➤ albul se considera prima culoare canonică și simboliza puritatea, nevinovăția, credința, viața și lumina, folosindu-se în acest scop pietre de nuanță albă;

➤ roșul se folosea la sărbătorile Înălțării, Sfintei Treimi și a Mucenicilor, simboliza jertfa adusă de Hristos pentru credință, răstignirea pe cruce, dragostea dumnezeiască și măreția;

➤ arta creștină uzitează de culoarea albastru-deschis la zugrăvirea îngerilor și a sfinților, a cupolelor bisericești, ca simbol cromatic al neprihănirii. Albastrul este simbolul cerului și al bunătății cerești, dar nu este considerat culoare canonică, din care motiv nu se folosește pentru împodobirea bisericilor și a veșmintelor preoțești, mai ales în ritul catolic. În ortodoxie, însă, Maica Domnului, îngerii și sfinții deseori sunt reprezentanți în haine azurii;

➤ galbenul-auriu este contrapus, ca simbol al bunătății cerești și al credinței, galbenului închis, care semnifică trădare și invidie, fiind culoarea lui Iuda;

- verdele simboliza credința, speranța, bucuria și tinerețea;
- violetul este simbolul suferinței purificatoare. De aceeași simbolică cromatică ține și folosirea ametistului violet (a pietrei „episcopale sau „arhieresti”) la ornarea veșmintelor și a inventarului bisericesc, precum și incrustarea icoanelor cu perle sau utilizarea mărgelilor colorate pentru brodarea chipurilor sfinte;

- negrul este simbolul doliului și se folosește de către biserică numai în „Vinerea curată”, simbolizând tristețea și suferințele creștinilor după moartea lui Hristos, trecute odată cu Învierea Domnului, de unde și pietrele de doliu cu onix, fianit negru.

Simbolica culorilor și formelor diferă de la un popor la altul. Pentru țările române a fost acceptată timp de secole următoarea repartizare a sensurilor culorilor și formelor, multe din ele parvenite prin intermediul creației folclorice, dar care au influențat indubitabil portul pietrelor colorate în anumite situații și etape istorice:

- roșu – simbol al sângelui, soarelui, focului, dragostei și bucuriei;

- negru – statornicie și eternitate;

- galben – lumină, tinerețe, fericire, recoltă, ospitalitate;

- verde – reînnoirea naturii, proștețime, rodnicie, speranță;

- albastru – cer, sănătate, vitalitate;

- violet – stăpânire de sine, răbdare, încredere în dreptate.

Și actualmente simbolica culorilor pietrelor prețioase comportă o semnificație deosebită în giuvaiergerie. Știința care se ocupă de studierea influenței culorii asupra organismului uman din punct de vedere fizic și spiritual, ergonomia, tratează comportamentul oamenilor în funcție de culorile aplicate, de culorile prioritare, purtate în permanență. Alegerea și combinarea culorilor bijuteriilor, pietrelor și accesoriilor individuale, după cum am menționat, au particularități specifice atât estetice, cât și psihologice. Totodată, alegerea bijuteriilor cu pietre colorate este legată de separarea lor în „pietre de zi” și „pietre nocturne” [3, p. 177].

Prima categorie se asociază cu o ținută de lucru, cotidiană, acestea sunt pietre de culori vii, intense, pe când pietrele nocturne posedă nuanțe mai moi, acceptabile la iluminare artificială. În plus, o serie de pietre montate în bijuterii se decolorează la soare, fiind în exclusivitate pietre nocturne – ametistul, topazul, acvamarinul, iar alexandritul își schimbă nuanțele sub lumina naturală și cea artificială. Alegerea culorii pietrelor din bijuterii ține în unele cazuri de culoarea ochilor, a pielii, de coafură, veșmintele purtate și de alte particularități. Din aceste considerente, fiecare își alege individual culoarea pietrelor din bijuterii în funcție de educația primită, caracter, priorități, tradiții și gusturi estetice.

Un loc deosebit în designul bijuteriilor îl ocupă sensul simbolic al formelor bijuteriilor, folosirea motivelor decorative tradiționale, naționale și universale, legate de anumite credințe și valori simbolice. Interesul față de variate pietre colorate și scoici frumoase, de forme ciudate și extravagante, vine din copilărie, mai bine ar fi spus, din copilăria civilizației umane, deoarece și strămoșii noștri purtau la piept variate pietre de forme interesante.

La români, ornamentul tradițional cuprinde figuri geometrice simbolice, subiecte vegetale, animale, antropomorfe și religioase. Aceste motive stilistice și simbolica culorilor prezente în giuvaierele românești confecționate pe parcursul secolelor studiate au rădăcini adânci în credința și creația dacică. Totodată, aceste motive pot fi văzute și pe prosoapele tradiționale, covoare, broderii, fântâni, acoperișuri, pietre funerare etc: linia dreaptă verticală simbolizează viața; linia dublă dreaptă – eternitate; linia cu dreptunghiuri – gândire și cunoaștere; linia ușor ondulată – apa, purificare; spirala – timpul, eternitatea, motiv folosit frecvent de către meșterii daci la brățări; dubla spirală – legătura dintre viață și moarte; romb – începutul feminin; crucea – începutul masculin; crucea intercalată în romb – simbolul fecundității.

În giuvaiererie se folosesc cele mai tradiționale forme, având semnificație simbolică foarte adâncă. Ca exemplu, finele secolului

XX – începutul secolului XXI se remarcă prin reîntoarcerea la geometrism. Își fac apariția bijuterii în formă de cerc, romb, cerc intercalat în pătrat sau invers, oval etc., moda bijuteriilor geometrice cunoscând perioade de ascensiune și stagnare periodică. Odată cu descoperirea pietrelor frumos colorate, se folosesc pandantive din coral, turcoaz, jasp ș.a., de forme naturale, actualmente reapărând interesul față de mărgelele din bucățele de chihlimbar neprelucrat, formele ciudate, asimetrice și naturale fiind cele mai solicitate. Se consideră că frunza de trifoi, compusă din trei foliole, este simbolul unității corpului, sufletului și rațiunii, pe când frunza cu patru foliole semnifică cele patru părți ale lumii, cele patru anotimpuri, fiind purtătoare de bogăție, dragoste, sănătate și veșnicie.

În giuvaiergeria contemporană se folosesc tot mai frecvent motivele naționale, specifice fiecărei țări aparte, având loc și renașterea motivelor antice. În Egiptul Antic motivul șarpelui era utilizat destul de des, el este prezent și în arta geto-dacă, fiind întâlnit în variate brățări spiralice. Simbolul șarpelui poate fi întâlnit și la etapa contemporană în inele, brățări sau lanțuri, care se folosesc ca accesorii pentru vestimentație, genți, centuri, stilouri. În acest caz, tendințele modei contemporane egaleză toate diferențele între gusturi, priorități și tendințe.

Deși contemporane, talismanele și amuletele continuă să-și exercite funcția preluată din Antichitate. Apariția amuletelor este atestată în neolitic, când se considera că fiecare reprezentare a unui obiect oarecare sau animal este purtătorul spiritului divinităților care acordă amuletelor putere extraordinară. Caracteristică pentru Evul Mediu tardiv este și asocierea pietrelor în inele pentru formarea unui anumit termen sau nume. Aceste combinații de pietre erau destul de populare în țările europene în secolele XVIII – XIX și prezintă următoarele asocieri: „faith” – credință, pentru care se foloseau opalul, alexandritul, cordieritul, turmalină, hiacintul; „hope” – speranța, redată prin hiacint, opal, perlă, smarald; „good luck” – fericire, fiind alăturate berilul auriu, opalul, peridotul (olivine),

brilantul (diamond), lapis lazuli, demantoidul (uralian emerald), ochiul-de-pisică (cat), spodumenul (kunzite).

Actualmente se face o încercare de regăsire a cunoștințelor vechi din domeniul giuvaiergeriei, care aduc cu sine stiluri artistice noi, gusturi rafinate. Dat fiind că la procurarea unei podoabe talisman se ține cont în mare măsură de semnificațiile astrologice și teologice, acest fapt influențează nemijlocit designul și confecționarea bijuteriilor.

După părerea mea, designul în giuvaiergeria națională dispune de perspective frumoase de dezvoltare ținând cont de numeroase aspecte: eliberarea omului de unele dominante ideologice conservatoare, posibilitatea utilizării noilor materii prime netradiționale deopotrivă cu cele prețioase, tehnologii inovatoare și utilizarea programelor de calculator. Libertatea gândirii și a creației a însuși meșterului-bijutier contribuie la înflorirea designului și apariția noilor forme ciudate și extravagante ale bijuteriilor, renăscând motivele antice, geometrice sau folosind cele cosmice, ceea ce face din bijuterie un accesoriu important, care completează imaginea posesorului său și aspirațiile acestuia. Și dacă bijuteriile anilor '80 ai secolului XX pot vorbi despre crearea unui stil liber, fără capricii și diferențe sociale, atunci primii ani ai secolului XXI sunt marcați prin complexitate și extravaganta, trecerea peste timpuri, destrămarea hotarelor geografice spațiale, evidențierea bogăției stilurilor și trăsăturilor individuale, care creează, pe lângă limbajul florilor, gesturilor și mimicii, un limbaj cu totul deosebit, cel al bijuteriilor. E de menționat că locul excesului și exuberanței stilistice de odinioară este preluat cu timpul de o nouă direcție – nostalgie romantică și gust rafinat. În acest context, bijuteriile purtate trebuie să fie asortate armonios cu toate accesoriile, cu hainele și încălțăminte purtată atât de bărbați, cât și de femei, anume bijuteriilor revenindu-le rolul de a atrage atenția și de a plasa omul conform statutului său.

Stilistica modernă, anterior prezentată prin linii reci, trece la forme organice contemporane, bijuteriile devenind simbol al eleganței. Crearea unei bijuterii ca adevărat obiect de artă parcurge mai multe etape, nu totdeauna ceea ce este proiectat foarte frumos ajunge și podoabă la fel de elegantă. „Meșterul trebuie se demonstreze în creația sa ziua de azi, să prevadă ziua de mâine, creând arta care va fi martorul civilizației actuale pentru moștenitorii săi” [3, p. 55]

Bibliografie

1. ШАТАЛОВА, И.В., СКУРЛОВ, В., *Покупателю ювелирных изделий*, Экономика, Москва, 1990.
 2. УСЕНКО, В., *Ювелирные изделия и самоцветы*, Принт Мастер, Одесса, 1998.
 3. Anri de Mořan, *История декоративно – прикладного искусства*, Искусство, Москва, 1982.
- <http://www.artapeintelesultuturor.Blogspot.md>
<http://www.topfeminin.ro>

DEPĂȘIREA BLOCAJELOR IMAGINAȚIEI CREATIVE LA STUDENȚI PRIN INTERMEDIUL PICTURII DECORATIVE PE STICLĂ - POINT TO POINT

*Daniela ROȘCA-CEBAN, doctorand,
Olimpiada ARBUZ-SPATARI, dr., conf. univ.*

Summary

A person's vision, self-perception, and behavioral habits are being established for the most part of their of their childhood, and depends to a large extent on the nature and behavior of their parents and loved ones. When a person is dominated by logical thinking, he is too attached to the material world, he only believes in facts and limits his creative imagination. However, if the same person pays more attention to discovering his creative potential, then he will better perceive internal and external energies and will therefore be able to overcome internal blockage. Proper energy management can help overcome the blockage of creative imagination.